

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ - ГЕОГРАФСКИ ФАКУЛТЕТ
Студентски трг 3/III
Београд

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

Предмет: Реферат о урађеној докторској дисертацији кандидаткиње Јасне М. Мицић

Одлуком Наставно-научног већа Географског факултета Универзитета у Београду, донетој на седници 8. септембра 2022. године (одлука број 1264/2), именовани смо за чланове комисије за преглед, оцену и одбрану докторске дисертације кандидата мср Јасне М. Мицић, под насловом:

ЕВАЛУАЦИЈА ПРИРОДНИХ И АНТРОПОГЕНИХ ПОТЕНЦИЈАЛА СРЕМА У ФУНКЦИЈИ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ЕКОТУРИЗМА

На основу прегледа докторске дисертације и пратећег материјала, Комисија у саставу: др Снежана Ђурђић, ред. проф. Универзитета у Београду - Географског факултета, др Добрица Јовичић, ред. проф. Универзитета у Београду - Географског факултета, др Сања Стојковић, ред. проф. Универзитета у Београду - Географског факултета, др Снежана Вујадиновић, ред. проф. Универзитета у Београду - Географског факултета и др Јована Бранков, научни сарадник Географског института „Јован Цвијић“ САНУ, подноси Наставно-научном већу Географског факултета Универзитета у Београду следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. УВОД

1.1. Хронологија одобравања и израде докторске дисертације

Кандидаткиња Јасна М. Мицић (рођ. Стојановић) је након завршених мастер студија на студијском програму Туризмологија на Географском факултету Универзитета у Београду, школске 2014/2015. године уписала докторске академске студије Геонаука на истом факултету. Положила је све испите предвиђене наставним планом и програмом докторских студија са просечном оценом 10,00 (десет и 00/100), чиме је стекла услов за пријаву теме докторске дисертације.

Докторску дисертацију под називом „Евалуација природних и антропогених потенцијала Срема у функцији одрживог развоја екотуризма“, кандидаткиња је пријавила 19.03. 2018. године (одлука бр. 167). На седници Наставно-научног већа Географског факултета у Београду, одржаној 28. маја 2018. године, одлуком бр. 216, именована је Комисија за оцену прихватљивости теме и подобности кандидата за израду докторске дисертације у саставу: проф. др Снежана Ђурђић, проф. др Добрица Јовичић, проф. др Сања Стојковић, проф. др Снежана Вујадиновић и др Јована Бранков, научни сарадник Географског института „Јован Цвијић“ САНУ. Наставно-научно веће Географског факултета у Београду је на седници

одржаној 20. јуна 2018. године донело одлуку о усвајању Извештаја Комисије о оцени прихватљивости теме и подобности кандидата и за ментора је именована др Снежана Ђурђић, редовни професор са Универзитета у Београду - Географског факултета (одлука бр. 285). Веће грађевинско-урбанистичких наука Универзитета у Београду је на седници одржаној 3. јула 2018. године, дало сагласност на оцену подобности кандидата и предлога теме докторске дисертације (одлука 61206-2873/2-18).

1.2. Научна област дисертације

Докторска дисертација припада научној области Геонаука и ужој научној области Туризмологија, за коју је матичан Географски факултет Универзитета у Београду. Менторка докторске дисертације је др Снежана Ђурђић, редовни професор Географског факултета Универзитета у Београду.

1.3. Биографски подаци о кандидату

Јасна Мицић (рођ. Стојановић) је рођена 26. октобра 1989. године у Чачку. Завршила је Основну школу „Татомир Анђелић“ у Мрчајевцима и Гимназију у Чачку са одличним успехом. Основне студије на Географском факултету Универзитета у Београду, смер Туризмологија, уписала је школске 2008/2009. године, а завршила 2012. године, са просечном оценом 9,27 (девет и 27/100). Завршни рад на тему „Антропогене туристичке вредности насеља на територији општине Чачак“ одбранила је 17.9.2012. године са оценом 10 (десет). Ментор дипломског рада је био проф. др Добрица Јовичић. На свечаној академији поводом 120 година постојања Географског факултета Универзитета у Београду, одржаној 21. јуна 2013. године, завршни рад Јасне Мицић је проглашен за најбољи на студијској групи Туризмологија у школској 2011/2012. години.

Школске 2012/2013. године на Географском факултету Универзитета у Београду уписала је дипломске академске мастер студије, смер Туризмологија. Све испите предвиђене планом и програмом положила је са просечном оценом 10,00 (десет и 00/100). Под менторством проф. емеритуса др Стевана Станковића, 8.10.2013. године одбранила је мастер рад „Туристичка валоризација Овчарско-кабларске клисуре“ са оценом 10 (десет).

Докторске академске студије на Географском факултету Универзитета у Београду уписала је школске 2014/2015. године и положила све програмом предвиђене испите (Принципи и методе туризмолошких истраживања; Теорија животне средине и ГИС; Инструменти планирања регионалног развоја; Теоријске основе истраживања туризма; Методологија геопросторних истраживања животне средине и ГИС; Проблеми и тенденције савременог развоја туризма), са просечном оценом 10 (десет и 00/100).

Од 1. априла 2015. године, у својству стипендисте Министарства просвете, науке и технолошког развоја ангажована је на научно-истраживачком пројекту „Географија Србије“ (ев. бр. 47007) Географског института „Јован Цвијић“ Српске академије наука и уметности, под руководством др Милана Радовановића, научног саветника. Од 01. маја 2018. године запослена је на Географском институту „Јован Цвијић“ САНУ у звању истраживача-приправника, а потом и истраживача-сарадника.

1.4. Списак објављених научних публикација

Научно-истраживачки рад мср Јасне М. Мицић (рођ. Стојановић) је везан за туристичку географију, са акцентом на одрживи туризам, туристичку валоризацију, туризам у заштићеним природним подручјима, заштиту природе, али и других области геонаука

(хидрологија, геоморфологија, демографија и др). До сада је укупно објавила 40 радова, од којих је пет објављено у међународним часописима са SCI листе. Током 2017. године учествовала је у раду међународне летње интердисциплинарне школе „Дунав: будућност – друштвене и културне последице глобалних промена у басену Дунава“, одржане у Кремсу (Аустрија). Од 2019. године је ангажована на међународном пројекту „The Changing Role of Karst National Parks in Human-Environment Relations: A Regional Comparison“, под руководством др Тамаша Телбиза (Tamás Telbisz) са Еотвос Лоранд Универзитета (Eötvös Loránd Tudományegyetem) из Будимпеште.

Радови у научним часописима међународног значаја (M20)

1. Pešić, A. M., Brankov, J., Denda, S., Bjeljac, Ž., & **Micić, J.** (2022). Geothermal energy in Serbia – Current state, utilization and perspectives. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 162, 112442. **M21a**
2. Brankov, J., **Micić, J.**, Čalić, J., Kovačević-Majkić, J., Milanović, R., & Telbisz, T. (2022). Stakeholders' Attitudes toward Protected Areas: The Case of Tara National Park (Serbia). *Land*, 11(4), 468. <https://doi.org/10.3390/land11040468> **M22**
3. Telbisz, T., Čalić, J., Kovačević-Majkić, J., Milanović, R., Brankov, J., & **Micić, J.** (2021). Karst Geoheritage of Tara National Park (Serbia) and Its Geotouristic Potential. *Geoheritage*, 13(4), 88. <https://doi.org/10.1007/s12371-021-00612-5> **M22**
4. Denda, S. Lj., **Micić, J. M.**, Milanović Pešić, A. Z., Brankov, J. J., & Bjeljac, Ž. N. (2019). Utilization of geothermal springs as a renewable energy source - Vranjska Banja case study. *Thermal Science*, 23, 6B, 4083–4093. <https://doi.org/10.2298/TSCI190816391D> **M22**
5. Denda, S., **Micić, J.**, & Terzić, A. (2021). The Impact of Contemporary Politically Induced Security Crisis on Tourist Behaviour: The Perception of the Serbian Younger Adult Population. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas*, 174, 69–88. <https://doi.org/10.5477/cis/reis.174.69> **M23**
6. Kovačević-Majkić J., Čalić J., **Micić J.**, Brankov J., Milanović R., & Telbisz T. (2022). Public Knowledge on Karst and Protected Areas: A Case Study of Tara National Park, Serbia. *Hungarian Geographical Bulletin*, 71(2), 163-179. <https://doi.org/10.15201/hungeobull.71.2.5> **M24**
7. **Micić, J.**, Denda, S., & Popescu, M. (2019). The Significance of the Risk-Related Challenges in Tourist Destination Choice. *Journal of the Geographical Institute "Jovan Cvijic", SASA*, 69(1), 39–52. <https://doi.org/10.2298/IJGI1901039M> **M24**

Зборници међународних научних скупова (M30)

1. Denda, S., **Micić, J.** & Milenković, M. (2020). Sustainability from the Local Perspective: The Evidence from Zlatibor Tourist Center (Republic of Serbia). In S. M. Belichenkina (Ed.), *Book of Proceedings of VIII International Scientific-practical Conference "Inovative Aspects of the Development Service and Tourism"* (pp. 34–41). Stavropol, Russia: Stavropol State Agrarian University, Faculty of Social and Cultural Service and Tourism. **M33**
2. Milenković, M., **Micić, J.** & Denda, S. (2020). Tourism and Forest Fires: Problems, Challenges and Possibilities In S. M. Belichenkina (Ed.), *Book of Proceedings of VIII International Scientific-practical Conference "Inovative Aspects of the Development Service and Tourism"* (pp. 89–94). Stavropol, Russia: Stavropol State Agrarian University, Faculty of Social and Cultural Service and Tourism. **M33**

3. Nedelcheva Bebenova-Nikolova, D., Berić, D., Denda, S., Florea-Saghin, I., Mitrofanenko, T., Popescu, M., & **Stojanović, J.** (2019). Iron Gates – The Green Reopening. In: C. Hanus & G. Steiner (Eds.), *Danube:Future Interdisciplinary School Proceedings 2017: “Cultural and Social Implications of Global Change on the Danube River Basin”* (pp. 90–105). Krems, Austria: Danube University. **M33**
4. **Micić, J.**, & Denda, S. (2018). Is There any Place for Yugoslav Memorials in the Current Serbian Tourist Offer? In B. Stanišić (Ed.), *Book of Proceedings of Singidunum University International Scientific Conference “Culture, Heritage and Tourism Development” – SITCON 2018* (pp. 281–288). Belgrade, Serbia: Singidunum University. **M33**
5. **Micić, J.**, Denda, S., & Petrović, M. (2018). Tourism Policy in Montenegro – Current Situation and Future Challenges. In S. Vičić (Ed.), *Book of Proceedings of 7th International Congress “Hospitality as a Quality Factor of Tourist Destination Offer and Competitiveness – HOTELPLAN 2018”* (pp. 481–489). Belgrade, Serbia: College of Hotel Management. **M33**
6. Denda, S., **Stojanović, J.**, Milenković, M., & Jojić Glavonjić, T. (2017). The Role Of Higher Education Institutions in Human Resource Education in the Field of Tourism: The Case of Serbia. In *Proceedings of 10th International Conference “Science and Higher Education in Function of Sustainable Development – SED 2017”, 06 – 07 October 2017, Međavnik – Drvengrad, Užice, Serbia* (pp. 26–33). Užice, Serbia: Business and Technical College of Vocation Studies. **M33**
7. Milenković, M., Babić, V., Krstić, M., & **Stojanović, J.** (2017). Pines in Deliblato Sands: Ecological Lessons. In *Proceedings of 10th International Conference “Science and Higher Education in Function of Sustainable Development – SED 2017”, 06 – 07 October 2017, Međavnik – Drvengrad, Užice, Serbia* (pp. 20–24). Užice, Serbia: Business and Technical College of Vocation Studies. **M33**
8. **Stojanović, J.**, Denda, S. (2016). Protected Natural Assets as a Tourist Offer of Belgrade. In M. Đuričić, N. Milutinović, & I. Čirović (Eds.), *Conference Proceedings of 3rd International Conference “Higher Education in Function of Sustainable Development of Tourism in Serbia and Western Balkans” within 9th International Conference “Science and Higher Education in Function of Sustainable Development – SED 2016”, Užice, Serbia, 30 September – 1 October 2016* (pp. 249-264). Užice, Serbia: Business and Technical College of Vocation Studies. **M33**
9. Denda, S., & **Stojanović, J.** (2016). Transformation of Hotel Offer in Serbian Spa Resorts: Present State and Perspectives. In: S. Vičić (Ed.), *Proceedings of the Sixth International Biennial Congress “Hospitality and Tourism-Interdisciplinary Approach – Hotelplan 2016”, Belgrade, Serbia, 04th November 2016, Hotellink, 17(27–28)* (pp. 289-298). Belgrade, Serbia: College of Hotel Management. **M33**
10. Denda, S., **Stojanović, J.** (2016). Indicators of Competitiveness in Tourism: Case of Serbia, Montenegro and FYR Macedonia. In D. Cvijanović, A. G. Ivolga, P. Ružić, D. Gnjatović, & T. Stanišić (Eds.), *Thematic Proceedings of International Scientific Conference: „Tourism in Function of Development of the Republic of Serbia – Spa Tourism in Serbia and Experiences of Other Countries, Vrnjaska Banja, Serbia, 2-4 June 2016* (pp. 97–117). Vrnjaska Banja, Serbia: University of Kragujevac, Faculty of Hotel Management and Tourism. **M33**
11. Denda, S., Stojanović, J. (2015). The Medical-geographical Aspects of Endemic Nephropathy in the Municipality of Lazarevac. In R. V. Pantović & Z. S. Marković (Eds.), *Proceedings of XXIII International conference „Ecological Truth“ Eco-Ist’15,*

- Kopaonik, Serbia, 17-20 June 2015* (pp. 784-791). Bor, Serbia: University of Belgrade: Technical faculty in Bor.
12. Denda, S., **Stojanović, J.** (2015). Protection of the „Lake Skadar“ National Park in the Function of Sustainable Development of Tourism. In M. Đuričić, M. Jovanović, & N. Milutinović (Eds.), *Proceedings of 8th International conference „Science and higher education in function of sustainable development, Užice, Serbia, 02-03 October 2015* (pp. 7–14). Užice, Serbia: Business and Technical College of Vocation Studies. **M33**
 13. **Stojanović, J.** (2014). Savremene tendencije u turizmu, In M. Stanišić (Ed.), *Proceedings of I Singidunum University International Scientific Conference, Sinteza 2014, „Impact of Internet on Business Activities in Serbia and Worldwide“* (pp. 738–742). Belgrade, Serbia: Singidunum University. **M33**
 14. Telbisz, T., Calic, J., Kovačević-Majkić, J., Brankov, J., **Micić, J.**, & Mari, L. (2020). Karstic National Parks' Roles and Potentials – Views and Opinions from Tara National Park, Serbia. In P. Kambesis, A. Singer, & L. A. Bledsoe (Eds.), *Proceedings for Conservation of Fragile Karst Resources – A Workshop on Sustainability and Community in Support of UNESCO Science Programs* (p. 20). Bowling, KY: Green, Western Kentucky University. **M34**
 15. Denda, S., **Stojanović, J.** (2016). Migration Crisis as a Security Challenge and Its Impacts on Tourism Demand. In D. Šantić (Ed.), *Book of Abstracts of International Conference “Contemporary Migration in a Changing World: New Perspectives and Challenges”* (pp. 46). Belgrade, Serbia: University of Belgrade – Faculty of Geography, Regional Studies Association & MiCARD. **M34**
 16. **Stojanović, J.** (2014). Sustainable Tourism Development within the Lower Basin of the Danube, In N. Mimica Dukić & D. Filipović (Eds.), *Abstract book of The III Romanian – Bulgarian – Hungarian – Serbian Conference, Srebrno jezero (Veliko Gradište)* (pp. 111). Belgrade, Serbia: University of Belgrade, Novi Sad: Faculty of Geography University of Novi Sad, Faculty of Sciences, Department of Geography, Tourism and Hotel Management. **M34**

Монографије националног значаја (M40)

1. Денда, С., & **Стојановић, Ј.** (2017). Уједначеност и једноликост динарских Срба. У А. Милановић Пешић, Ј. Ђалић, М. Д. Петровић, & А. Терзић (ур.), *Из бележница Јована Цвијића – прикази и тумачења* (стр. 128–129). Београд, Србија: САНУ и Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ. **M42**
2. **Стојановић, Ј.**, & Денда, С. (2017). Метанастазичка кретања. У А. Милановић Пешић, Ј. Ђалић, М. Д. Петровић, & А. Терзић (ур.), *Из бележница Јована Цвијића – прикази и тумачења* (стр. 134–135). Београд, Србија: САНУ и Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ. **M42**
3. Денда, С., & **Стојановић, Ј.** (2017). Ибарски Колашин – О пореклу становништва. У: А. Милановић Пешић, Ј. Ђалић, М. Д. Петровић, & А. Терзић (ур.), *Из бележница Јована Цвијића – прикази и тумачења* (стр. 138–139). Београд, Србија: САНУ и Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ. **M42**
4. **Стојановић, Ј.**, & Денда, С. (2017). Ибарски Колашин – О културном наслеђу. У А. Милановић Пешић, Ј. Ђалић, М. Д. Петровић, & А. Терзић (ур.), *Из бележница Јована Цвијића – прикази и тумачења* (стр. 140–141). Београд, Србија: САНУ и Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ. **M42**
5. **Стојановић, Ј.**, & Денда, С. (2017). Организациона структура. У Ж. Бјељак и др. (ур.), *Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ 1947-2017. – Историјат и* **M43**

перспективе (стр. 45–70). Београд, Србија: САНУ и Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ.

6. Милановић Пешић, А., Стојановић, Ј. & Денда, С. (2017). Научне конференције. У Ж. Бјељак и др. (ур.), *Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ 1947-2017. – Историјат и перспективе* (стр. 258–284). Београд, Србија: САНУ и Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ. **M43**
7. Бјељак, Ж., Милановић Пешић, А., & Стојановић, Ј. (2017). Историјат. У Ж. Бјељак и др. (ур.), *Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ 1947-2017. – Историјат и перспективе* (стр. 11–44). Београд, Србија: САНУ и Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ. **M43**
8. Стојановић Ј. (2016). Аутор текстуалних одредница: Виноградарство, Деурић, винарија, Карловачка берба грожђа, Мачков подрум, винарија, Пчеларство. У В. Рогановић (ур. едиције) & М. В. Милошевић (ур. тома), *Лексикони националних паркова Србије, Фрушка гора* (стр. 62–63; 63, 136, 179, 246). Београд, Србија: ЈП Службени гласник, Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ; Сремска Каменица, Србија: ЈП Национални парк Фрушка гора. **M47**
9. Бјељак, Ж., Милановић Пешић, А., Петровић, М. Д., Милетић, Р., Дробњаковић, М., Тодорић, Ј., Спалевић, А., Стојановић, Ј. & Денда, С. (ур.), *Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ 1947-2017. – Историјат и перспективе* (стр. 45-70). Београд, Србија: САНУ и Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ. **M49**

Радови у научним часописима националног значаја (M50)

1. Micić, J. (2018). Tourism Development and Regional Disparities in Serbia. *R-Economy*, 4(4), 167–173. <https://doi.org/10.15826/recon.2018.4.4.022> **M51**
2. Денда, С., Мишић, Ј., & Бјељак, Ж. (2018). Актуелности Цвијићевих истраживања у контексту српско-албанских односа на Косову и Метохији. *Баштина*, 45, 203–223. **M51**
3. Stojanović, J., Kokotović Kanazir, V., & Stojanović, M. (2017). Does Small Town with Touristic Function have Demographic Potential? *Journal of the Geographical Institute "Јован Цвијић" SASA*, 67(2), 145–162. doi.org/10.2298/IJGI1702145S **M51**
4. Denda, S., & Stojanović, J. (2017). *Pozicioniranost Sokobanje na turističkom tržištu Srbije. Poslovna ekonomija*, XX(1), 253-271. 10.5937/poseko11-13733 **M51**

Зборници скупова националног значаја (M60)

1. Манојловић, И., Денда, С., Стојановић, Ј. (2015). Туристичка валоризација Старе планине. У Д. Филиповић & С. Ћурђић (ур.), *Зборник радова младих истраживача 4. Српског конгреса географа са међународним учешћем „Достигнућа, актуелности и изазови географске науке и наставе“*, Копаоник, Србија, 07–09. октобар 2015. Београд, Србија: Универзитет у Београду – Географски факултет и Српско географско друштво. **M51**
2. Stojanović, J., Denda, S. (2015). Primena indikatora održivog turizma na prostoru turističkog centra Sokobanja. У М. Milinčić, М. Milovanović, & М. Ilić (ур.), *Zbornik radova ekološke konferencije sa međunarodnim učešćem „Smederevo – ekološki grad“*, Smederevo, Srbija, 09–10. decembar 2015. (стр. 123–129). Smederevo, Srbija: Lokalni ekološki pokret i Beograd, Srbija: Katedra za životnu sredinu Geografskog fakulteta Univerziteta u Beogradu. **M51**

3. **Stojanović, J.**, Denda, S., Stojanović, M. (2015). Eko-turizam Ovčarsko-kablarske klisure – stanje i perspektive. U M. Milinčić, M. Milovanović, & M. Plić (ur.), *Zbornik radova ekološke konferencije sa međunarodnim učešćem „Smederevo – ekološki grad“*, Smederevo, Srbija, 09–10. decembar 2015. (str. 137–143). Smederevo, Srbija: Lokalni ekološki pokret i Beograd, Srbija: Katedra za životnu sredinu Geografskog fakulteta Univerziteta u Beogradu. **M51**
4. **Stojanović, J.** (2014). Izučavanje geografskih informacionih sistema u oblastima tehnike i informatike. U I. Milićević (ur.), *Zbornik radova V konferencije sa međunarodnim učešćem „Tehnika i informatika u obrazovanju – TIO 2014“*, Čačak, Srbija, 30–31. maj 2014. (str. 36–43). Čačak, Srbija: Univerzitet u Kragujevcu Fakultet tehničkih nauka u Čačku. **M51**

2. ОПИС ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1. Садржај дисертације

Докторска дисертација мср Јасне Мицић под називом „Евалуација природних и антропогенних потенцијала Срема у функцији одрживог развоја екотуризма“ написана је на 300 страна, а структурирана је у складу са Упутством о облику и садржају докторске дисертације која се брани на Универзитету у Београду. Докторска дисертација је подељена у девет поглавља у оквиру којих се налази више подналова нижег хијерархијског ранга. Садржи обавезне елементе, као што су: насловна страна на српском и енглеском језику, информације о ментору и члановима комисије, изјава захвалности, резиме, кључне речи и научна област на српском и енглеском језику, списак скраћеница и садржај. Основни текст је исписан на 244 стране, списак цитиране литературе и извора се налази на 30 страна, прилози на три стране, списак табела и слика на пет страна, биографија аутора на једној страни и потписане изјаве о ауторству, истоветности штампане и електронске верзије дисертације и изјаве о коришћењу на четири стране. Докторска дисертација је структурирана на следећи начин:

1. УВОД (стр. 1–9)
 - 1.1. Предмет истраживања
 - 1.2. Циљ истраживања
 - 1.3. Задаци истраживања
 - 1.4. Полазне хипотезе
 - 1.5. Научне методе истраживања
 - 1.6. Опис истраживаног простора
2. ТЕОРИЈСКИ ОКВИР КОНЦЕПТА ОДРЖИВОСТИ (стр. 10–19)
 - 2.1. Историјат концепта одрживог развоја
 - 2.2. Међународне конференције о одрживом развоју
3. ОДРЖИВИ РАЗВОЈ ТУРИЗМА (стр. 20–42)
 - 3.1. Периоди истраживања туризма
 - 3.1.1. Батлеров животни циклус туристичког простора (1980)
 - 3.2. Еволутивни пут одрживог туризма
 - 3.3. Приказ развоја мисли о концепту одрживог туризма
 - 3.4. Дефиниција одрживог туризма
 - 3.5. Дефинисање одрживог туризма: уско или шире поимање концепта?
 - 3.6. Ка институционализацији концепта одрживог развоја туризма
 - 3.7. Одрживи туризам у оквиру конференција Светске туристичке организације

- 3.8. Опште конференције о одрживом туризму
 - 3.8.1. Конференције о одрживом културном туризму
 - 3.8.2. Конференције посвећене обележавању Међународне године одрживог туризма
- 3.9. Упитност остваривости циљева одрживог развоја туризма
 - 3.9.1. Инструменти за минимизирање ефеката туризма на окружење
- 4. ЕКОТУРИЗАМ (стр. 43–56)
 - 4.1. Историјски осврт на развој екотуризма
 - 4.2. Фазе развоја и дефиниције екотуризма
 - 4.3. Дефиниције и типологије екотуриста
 - 4.4. Критика екотуризма
 - 4.5. Међународне конференције и екотуризам
- 5. ТУРИСТИЧКИ СИСТЕМ: ТЕОРИЈСКИ ПРЕГЛЕД (стр. 57–73)
 - 5.1. Потреба за планирањем у туризму
 - 5.2. Историјат планирања у туризму
 - 5.2.1. Еволуција приступа планирања у туризму
 - 5.2.2. Доминантне теме у планирању развоја туризма и туристичке политике
 - 5.2.3. Класификација модела планирања туризма
 - 5.2.4. Неки модели планирања развоја туризма
- 6. ПРИМЕНА САВРЕМЕНИХ ИНФОРМАЦИОНИХ ТЕХНОЛОГИЈА У ТУРИЗМУ (стр. 74–106)
 - 6.1. Географски информациони систем
 - 6.2. Дефиниција и компоненте ГИС-а
 - 6.3. Примена ГИС-а
 - 6.3.1. Примена ГИС-а у туризму
 - 6.3.2. Примена ГИС-а на страни туристичке понуде
 - 6.3.3. Примена ГИС-а на страни тражње
 - 6.4. Вишекритеријумска анализа одлучивања (MCDA)
 - 6.4.1. Историјски развој MCDA
 - 6.4.2. Особености MCDA
 - 6.4.3. Класификација MCDA
 - 6.4.4. Неки од метода мултиатрибутивне анализе одлучивања (MADM)
 - 6.5. Аналитички хијерархијски процес
 - 6.5.1. Индекс конзистентности и однос конзистентности
 - 6.6. Интеграција вишекритеријумске анализе одлучивања и географског информационог система (GIS-MCDA)
 - 6.6.1. Историјат GIS-MCDA
 - 6.6.2. GIS-MCDA и развој одрживог екотуризма
- 7. ЕВАЛУАЦИЈА ПРИРОДНИХ И АНТРОПОГЕНИХ ПОТЕНЦИЈАЛА СРЕМА (стр. 107–174)
 - 7.1. Геолошке особености
 - 7.2. Геоморфолошке особености
 - 7.2.1. Фрушка гора
 - 7.2.2. Сремска лесна зараван
 - 7.2.3. Сремска лесна тераса
 - 7.2.4. Алувијалне равни
 - 7.3. Геонаслеђе
 - 7.4. Климатске особености
 - 7.4.1. Температура ваздуха
 - 7.4.2. Ветар
 - 7.4.3. Влажност ваздуха

- 7.4.4. Облачност
- 7.4.5. Инсолација
- 7.4.6. Падавине
- 7.5. Хидролошке особености
 - 7.5.1. Реке
 - 7.5.2. Потоци
 - 7.5.3. Језера
 - 7.5.4. Баре и мочваре
 - 7.5.5. Термоминералне воде
- 7.6. Земљиште
- 7.7. Флора и фауна
- 7.8. Заштићена природна добра
 - 7.8.1. Национални парк Фрушка гора
 - 7.8.2. Специјални резерват природе Обедска бара
 - 7.8.3. Специјални резерват природе Засавица
 - 7.8.4. Предео изузетних одлика Аде и одсеци код Сланкамена
- 7.9. Становништво
 - 7.9.1. Кретање укупног броја становника
 - 7.9.2. Број домаћинстава и станова
 - 7.9.3. Природно и механичко кретање становништва
- 7.10. Насеља
- 7.11. Привредне делатности
 - 7.11.1. Туризам
- 7.12. Културно-историјско наслеђе
 - 7.12.1. Археолошка налазишта
 - 7.12.2. Уметнички мотиви
 - 7.12.3. Манифестациони мотиви
 - 7.12.4. Етно-социјални мотиви
 - 7.12.5. Амбијентални мотиви

8. УТВРЂИВАЊЕ ПОТЕНЦИЈАЛНИХ ЛОКАЦИЈА ЗА РАЗВОЈ ОДРЖИВОГ ЕКОТУРИЗМА У СРЕМУ (стр. 175–227)

- 8.1. Истраживачке фазе у спровођењу анализе погодности у Срему
- 8.2. Поступак издвајања критеријума
- 8.3. Креирање слојева у географском информационом систему
 - 8.3.1. Критеријум топографија
 - 8.3.1.1. Надморска висина
 - 8.3.1.2. Нагиб терена
 - 8.3.2. Критеријум остале природне особености
 - 8.3.2.1. Удаљеност од водних ресурса
 - 8.3.2.2. Земљишни покривач
 - 8.3.2.3. Температура ваздуха
 - 8.3.3. Критеријум заштита природних ресурса
 - 8.3.3.1. Категорија заштићених природних подручја
 - 8.3.3.2. Удаљеност од заштићених природних подручја
 - 8.3.4. Критеријум приступачност
 - 8.3.4.1. Удаљеност од саобраћајница првог реда
 - 8.3.4.2. Удаљеност од туристичких објеката
 - 8.3.4.3. Удаљеност од индустријских зона

- 8.3.5. Критеријум карактеристике заједнице
 - 8.3.5.1. Популациона величина насеља
- 8.4. Утврђивање индивидуалних тежинских коефицијената и израда композитног слоја
- 8.5. Вредновање простора Срема за развој одрживог екотуризма
 - 8.5.1. Критеријум топографија
 - 8.5.1.1. Надморска висина
 - 8.5.1.2. Нагиб терена
 - 8.5.2. Критеријум остале природне особености
 - 8.5.2.1. Удаљеност од водних ресурса
 - 8.5.2.2. Земљишни покривач
 - 8.5.2.3. Температура ваздуха
 - 8.5.3. Критеријум заштита природних ресурса
 - 8.5.3.1. Категорија заштићених природних подручја
 - 8.5.3.2. Удаљеност од заштићених природних подручја
 - 8.5.4. Критеријум приступачност
 - 8.5.4.1. Удаљеност од саобраћајница првог реда
 - 8.5.4.2. Удаљеност од туристичких објеката
 - 8.5.4.3. Удаљеност од индустријских зона
 - 8.5.5. Критеријум карактеристике заједнице
 - 8.5.5.1. Популациона величина насеља
 - 8.5.6. Просторна расподела категорија погодности за развој одрживог екотуризма у Срему
 - 8.5.7. Поређење категорија погодности са класама СЛС номенклатуре
- 9. СТАЊЕ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ЕКОТУРИЗМА И БУДУЋЕ ПЕРСПЕКТИВЕ (стр. 228–240)**
- 9.1. Потенцијали за развој одрживог екотуризма: планска докумената и резултати процеса вредновања
- 9.2. Предлог потенцијалних екотуристичких производа
- 9.3. Позиција одрживог екотуризма и развојни изазови
- 9.4. Предлози будућег развоја одрживог екотуризма у Срему
- 10. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА (стр. 241–244)**
- 11. ЛИТЕРАТУРА (стр. 245–274)**
- 12. ПРИЛОЗИ (стр. 275–277)**
- 13. СПИСАК ТАБЕЛА (стр. 278–279)**
- 14. СПИСАК СЛИКА (стр. 280–282)**
- 15. БИОГРАФИЈА 283**
- ОБРАСЦИ ПОТПИСАНИХ ИЗЈАВА**

Докторска дисертација је употпуњена са 73 табела и 72 слике (15 шематских приказа, 14 фотографија, 25 графика и 18 географских и тематских карата). Фотографије приказане у тези су дело аутора, а настале су током теренских истраживања изучаваног простора. Табеле и сви графички садржаји су јасно обележени и нумерисани у складу са техничким упутством и уклопљене у основни текст рада. Списак литературе обухвата 597 референци, међу којима је цитирано 58 извора домаће и 388 извора иностране научне и стручне литературе који су разврстани у две листе (азбучна и абecedна), 103 остала извора података, од чега су 34 домаћа (РЗЗС, РХМЗ, просторно-планска акта, стратегије, закони и сл.) и 69 страних (UN, UNWTO, UNEP, WCED, WMO, и др.) и 48 електронских извора званичних интернет страница релевантних домаћих и иностраних експертских организација (туристичке организације, Завод за заштиту природе Србије, Покрајински завод за заштиту природе, Birdlife International, PIES, и др.). Текст је припремљен у програму Microsoft Office Word 365, верзија

2207, на страни А4 (маргине 2 cm), коришћењем фонта антиква (Palatino Linotype), величине 12 типографских тачака, са једноструким проредом. Тиме су у потпуности задовољени сви технички критеријуми, чиме је постигнута јединственост и систематичност.

2.2. Кратак приказ појединачних поглавља

У *првом поглављу* докторске дисертације, односно у уводном делу дефинисан је теоријско-методолошки оквир истраживања, који је проистекао из потребе за проучавањем одрживог екотуризма у ери доминације масовних облика развоја туризма. Установљени су предмет, циљ и основни задаци, а затим су представљене научне методе које су коришћене ради потврде постављених хипотеза. Указано је на простор који је предмет истраживања докторске дисертације, његове административне границе, основне природне особености, као и на туристичко-географски положај.

Друго поглавље је посвећено основама концепта одрживости из кога је касније и проистекао концепт одрживог туризма. Приказан је историјски развој концепта, кроз анализу значајнијих дела објављених још од XVI в. до савремених истраживања. У наставку поглавља приказано је стварање институционалног оквира одрживог развоја кроз организовање међународних конференција под покровитељством УН од *Прве конференције УН о животној средини у Стокхолму* 1972. г. до *Миленијумског самита* одржаног 2015. г.

У *трећем поглављу* елабориран је развој теорије истраживања туризма кроз призме два реномирана аутора Џафарија (Jafari, 1990) и Опермана (Oppermann, 1993). Приказан је Батлеров животни циклус туристичког производа (Butler, 1980) који је значајан за разумевање развојних фаза туристичке дестинације и може помоћи у планирању развоја нових. Анализиране су основе настанка концепта одрживог туризма, прво кроз туристичку праксу, а затим и научно истраживање пионира који су се бавили овом темом (Inskeep, 1991; Krippendorf, 1987; Murphy, 1983, 1985 и др.). Анализиран је развој мисли о концепту одрживог развоја туризма, његови елементи (еколошка, економска и социо-културна одрживост, елемент конзервације и учешће локалне заједнице) и дефиниције. Представљена су два аспекта поимања одрживог туризма, уско секторски и шире поимање у смислу уклопљености одрживог туризма у читав концепт одрживог развоја. Разматрана је и институционализација концепта одрживог развоја туризма. Посебно је разматрано питање остваривости успостављених циљева одрживог развоја туризма, а приказани су и инструменти који могу помоћи у смањивању негативних ефеката развоја туризма. Неки од инструмената су: дефинисање носећег капацитета туристичке дестинације, промена доступности ресурса, промена циљног сегмента, образовање свих учесника процеса, системско планирање развоја туризма, мониторинг развоја кроз дефинисање индикатора који ће помоћи у праћењу стања и остваривости дефинисаних циљева.

У *четвртом поглављу* акценат је стављен на концепт екотуризма и промене које је донео у туристичкој пракси и теорији. Приказан је историјски развој концепта и популаризација екотуризма кроз време. Истакнути су основи елементи екотуризма који су проистекли из приказа многобројних дефиниција, а односе се на: основне атракције су физичко-географске природе, да је то врста туризма која има едукативно својство и да треба да стреми остварењу концепта одрживости. Пошто је екотуризам специфична врста туристичког промета, извршено је профилисање и дате су дефиниције екотуристе, а разматране су и различите типологије екотуриста (Kusler, 1991; Laarman & Durst, 1987; Lindberg, 1991; Page & Dowling, 2002; D. B. Weaver & Lawton, 2002). Поред позитивних ефеката које одрживи екотуризам може донети простору на коме се развија, због очекивања која су расла са његовом популаризацијом, концепт је доживљавао и критике, којима је дата посебна пажња у овој дисертацији. У наставку поглавља приказана је позиција екотуризма у оквиру конференција

које су организоване УН и UNWTO. Акцент је стављен и на конференције које су посвећене специфично развоју екотуризма којих је до сада било шест.

У *петом поглављу* акценат је стављен на теоријске основе туристичког система и потребу за планирањем у туризму која се није јавила на почетку развоја туризма као делатности и научне дисциплине. Приказане су теорије туристичког система различитих аутора (Cuervo, 1967; Dowling, 1993; Gunn, 1988; Leiper, 1979, 1990, 2000; Molina, 1997). Дефинисани су појмови туристичке политике и туристичког планирања и направљена је јасна дистинкција између њих. Издвојени су основни принципи и приказана је хронологија планирања у туризму (бустеризам, економски или индустријски приступ, просторно-планерски приступ, приступ оријентисан на заједницу, одрживо планирање). Приказане су доминантне теме у планирању развоја туризма и туристичке политике, као и класификација модела планирања туризма (теоријски, процесни и предиктивни), а неки од основних су и детаљније анализирани.

У *шестом поглављу* је разматрана употреба савремених информационих технологија у туризму, при чему се пре свега мисли на примену географског информационог система (ГИС) и вишекритеријумске анализе одлучивања (MCDA). Први део поглавља је посвећен ГИС-у, његовом развоју, дефиницији и компонентама. У наставку је анализирана примена ГИС-а у различитим областима, са нагласком на примени у туристичкој делатности. У оквиру примене ГИС-а у туризму посебно је анализирана примена на страни понуде (креирање инвентара, развојне преференције, планирање коришћења земљишта, проналажење најповољнијих локација за развој, анализа понашања туриста, мерење утицаја туризма, управљање туристичким токовима, анализа односа везана за употребу ресурса, процена потенцијалних ефеката туристичког развоја, мапирање утицаја хазарда на туризам, примена у маркетингу) и на страни тражње. Други део поглавља је усмерен на проучавање вишекритеријумске анализе одлучивања и њен историјски развој. Даље су приказане основне карактеристике и елементи, као и класификација на мултиатрибутивно и мултиобјектно одлучивање. Приказане су сличности и разлике поменути два типа одлучивања. Даље су поменути неки од основних типова мултиатрибутивне анализе одлучивања (пондерисана линеарна комбинација (WLC), методе идеалне/референтне тачке, методе вишег ранга и аналитички хијерархијски процес (АХП)/мрежа), при чему је највише пажње посвећено АХП-у који представља једну од метода које су коришћене у изради докторске дисертације. У представљању АХП-а пошло се од његове дефиниције, основних елемената и принципа. Приказани су кораци у спровођењу методе (креирање хијерархије, додељивање тежине елементима на основу преференција експерата, извођење опште оцене приоритета и рангирање алтернатива). Објашњена је скала релативног значаја која се користи у АХП-у, као и значај индекса конзистентности и односа конзистентности за валидност истраживања. У трећем делу је елаборирана интеграција вишекритеријумске анализе одлучивања и географског информационог система (GIS-MCDA), основни типови GIS-MCDA и хронологија развоја. Затим је фокус стављен на значај GIS-MCDA и примену у развоју одрживог екотуризма. Анализирана су претходно спроведена истраживања у областима креирања инвентара туристичких ресурса, процени утицаја развоја туризма, анализи утицаја других активности на развој туризма и проналажењу најпогоднијих локација за развој.

У *седмом поглављу* извршена је евалуација природних и антропогених потенцијала Срема који могу бити од значаја за развој туризма. Пошло се од анализе геолошких и геоморфолошких особености простора. Посебан значај дат је геонаслеђу Срема које је привлачно потенцијалним екотуристима. Климатски услови су од изузетног значаја за развој туризма. Могу представљати конкурентну предност, али и бити рестриктивни фактор одвијању туристичких кретања. Стога су анализирани одређени климатски елементи: температура ваздуха, ветар, влажност ваздуха, облачност, инсолација, падавине. Разматрани

су и хидрографски објекти истраживаног простора: реке, потоци, језера, баре и мочваре и термоминерални извори. Дат је осврт на карактеристике земљишта и богат биодиверзитет простора. У евалуацији антропогених потенцијала посебан акценат је стављен на промену демографске слике истраживаног подручја кроз време, анализу насеобинске мреже и одређених привредних делатности, међу којима се налази и туризам. Оцењене су и културне туристичке вредности које представљају значајан елемент туристичке понуде простора и оне су систематизоване у пет основних група: археолошка налазишта, уметнички, манифестациони, етносоцијални и амбијентални мотиви.

У *осмом поглављу* извршено је утврђивање потенцијалних локација за развој одрживог екотуризма у Срему. Анализирани су природни и антропогени елементи простора како би се утврдиле најпогодније локације, екотуристички производи и дефинисали будући правци развоја одрживог екотуризма Срема. Критеријуми и поткритеријуми су издвојени на основу анализе претходно спроведених студија и на основу мишљења одабраних експерата из области геонаука, од којих поједини имају знања из праксе одрживог екотуризма. Атрибути, односно обележја (пот)критеријума су дефинисани у складу са специфичностима простора и претходно коришћених индикатора у студијама које су се бавиле предметном темом. Процес је спроведен кроз шест фаза: дефинисање проблема, циља истраживања; издвајање критеријума (физичкогеографски и антропогеографски), прикупљање података и креирање слојева у ГИС-у за сваки поткритеријум и додељивање атрибута; евалуацију критеријума од стране експерата и примена АХП-а, одређивање тежинских коефицијената и композитне оцене; интеграција ГИС-а и АХП-а и креирање мапе погодности, категоризација у складу са дефинисаним вредностима скале; дефинисање потенцијалних екотуристичких производа и препорука за будући развој одрживог екотуризма у Срему. За потребе ове докторске дисертације издвојено је пет критеријума (топографија, остале природне особености, заштита ресурса, приступачност, карактеристике заједнице) и 11 поткритеријума (нагиб терена, надморска висина, удаљеност од водних ресурса, земљишни покривач, температура ваздуха, категорија заштићених природних подручја, удаљеност од заштићених природних подручја, удаљеност од саобраћајница првог реда, удаљеност од туристичких објеката, удаљеност од индустријских зона, популациона величина насеља), који су анализирани и на основу којих су издвојене потенцијалне локације за развој одрживог екотуризма. У процесу додељивања тежина пот(критеријумима) учествовало је седам експерата са којима су спроведени интервјуи, а затим су индивидуална вредновања синтетизована применом агрегације индивидуалних приоритета (АИП), специфично коришћењем пондерисане геометријске средине. Тежинским преклапањем рекласификованих слојева који су направљени за сваки поткритеријум појединачно добијена је синтетна карта погодности, на којој су приказане четири категорије: најпогодније, погодно, маргинално погодно и непогодно. У наставку су добијени резултати поређени у класама CLC номенклатуре, како би се утврдило да ли постоји потреба за потенцијалном променом коришћења земљишта у будућности, ради остварења што уравнотеженијег развоја Срема.

У *деветом поглављу* приказано је тренутно стање одрживог развоја екотуризма у Срему и будуће перспективе. На првом месту је извршено поређење добијених резултата са позицијом одрживог екотуризма у планској документацији, на основу чега су дефинисана преклапања и разлике. На основу утврђених погодних локација за развој одрживог екотуризма и расположивих ресурса, дефинисани су предлози потенцијалних екотуристичких производа за сваку општину појединачно, али и за читав округ. Даље је указано на тренутне проблеме који су евидентирани на терену и предложени су начини за њихово превазилажење.

У *десетом поглављу* су представљена закључна разматрања. На основу евалуације природних и антропогених ресурса у Срему, потврђена је основна хипотеза да Срем поседује

значајне потенцијале за развој одрживог екотуризма захваљујући богатој ресурсној основи, који омогућавају креирање атрактивне и одрживе екотуристичке понуде регије. Иако су пољопривреда, индустрија, трговина и делимично шумарство традиционалне делатности на овом простору, ипак је реч о активностима који су интензивни корисници простора, те одрживи екотуризам представља алтернативну делатност која би омогућила остварење економских ефеката уз смањење притиска на животну средину. Указано је на то да и одрживи екотуризам може донети негативне последице по животну средину, али и да их строго контролисан развој може свести на минимум. У поглављу је указано и на ограничења и будуће правце истраживања.

Резултати истраживања представљени у наведеним поглављима су употпуњени табелама, графиконима, шематским приказима, ауторским фотографијама и географским и тематским картама. Наведени подаци и допунски материјал доприносе садржајности и прегледности докторске дисертације.

3. ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

3.1. Савременост и оригиналност

Докторска дисертација кандидаткиње мср Јасне Мицић представља резултат вишегодишњег истраживања, које обухвата прикупљање, анализу и тумачење великог броја података различитог типа који су коришћени у проучавању Срема. Основни циљ истраживања је евалуација потенцијала за развој одрживог екотуризма у Срему и издвајање локација које су погодне за развој овог специфичног вида туризма. У том смислу, примена савремених теоријских и практичних достигнућа, а уз помоћ коришћења општих и специфичних метода научног истраживања, са посебним акцентом на примену географског информационог система и аналитичког хијерархијског процеса, омогућила је добијање и презентовање резултата у форми заокружене целине.

Административно подручје Среме није као такво до сада разматрано са аспекта потенцијала за развој одрживог екотуризма. Спроведена је туристичка валоризација округа, којом су процењени и физичкогеографски и антропогеографски потенцијали простора и његови елементи који могу и на рестриктиван начин утицати на развој одрживог екотуризма. Уз то је спроведена анализа погодности, заснована на примени савремених геоинформационих технологија у комбинацији са вишекритеријумском анализом одлучивања, специфично аналитичким хијерархијским процесом. Такође, често хаотични концепти одрживог развоја, одрживог туризма, екотуризма и алтернативног туризма су приказани на систематичан начин који омогућава разумевање разлика и сличности између њих. На тај начин је омогућено дефинисање потенцијалних праваца будућег развоја одрживог екотуризма у Срему. Поменути методологија није често примењивана у истраживању потенцијала за развој одрживог екотуризма у Србији, те је допринела савремености ове докторске дисертације.

Актуелност теме истраживања се огледа и кроз све већи значај заштите природе и животне средине уопште и примену концепта одрживости у развоју све већег броја делатности. Модел који је коришћен на примеру Срема је могуће применити и на друге просторе, чиме ће се допринети планском развоју туристичке делатности.

3.2. Осврт на референтну и коришћењу литературу

Вишеслојност докторске дисертације захтевала је коришћење великог броја библиографског материјала. У изради дисертације је коришћено 597 библиографских јединица, које су наведене и у списку литературе. Библиографске јединице обухватају радове

из домаћих и међународних часописа, монографске публикације, универзитетске уџбенике, магистарске и докторске дисертације. Додатно су коришћена планска и стратешка документа, закони, публикације и извештаји релевантних домаћих и иностраних институција. Део референци се односи на интернет изворе релевантних домаћих и међународних организација. Приказани одабир референци указује на висок ниво научне и стручне зрелости, самосталност и критичност кандидаткиње у научно-истраживачком раду.

Доминантно домаћа литература је коришћена у седмом поглављу у којем је вршена евалуација природних и антропогених потенцијала Срема, односно разматране су карактеристике самог простора. Саставни део поменутог поглавља чине и фотографски записи који су настајали током вишегодишњег теренског истраживања. У остатку докторске дисертације највећи део цитиране литературе представљају библиографске јединице иностраних аутора, институција и организација.

У хронолошком погледу, кандидаткиња је користила широк временски оквир. У приказу концепта одрживог развоја, одрживог туризма и екотуризма, интерпретирана су капитална дела, од којих нека потичу и из XVI века. У истим поглављима, а и у читавој коришћена већином је коришћена најсавременија литература, што је и очекивано имајући у виду особености разматране теме. То се посебно односи на поглавља „Примена савремених информационалних технологија у туризму“ и „Утврђивање потенцијалних локација за развој одрживог екотуризма у Срему“, у којима су претежно цитиране публикације од краја 1990-их до 2022. године, које се односе на претходна истраживања у којима је разматрано вредновање простора за потребе развоја одрживог екотуризма. Хронолошки развој Срема приказан је у потпоглављима „Климатске особености“, „Становништво“, „Насеља“ и „Привредне делатности“. У поменутих поглављима су анализирани и статистички подаци релевантних институција (РЗЗС, РХМЗ и др.). Све до сада наведено указује на то да кандидаткиња поседује вештине коришћења и интерпретације савремених гео-информационалних технологија, као и различитих статистичких анализа.

3.3. Опис и адекватност примењених научних метода

Дефинисани циљеви, предмет и задаци истраживања подразумевају коришћење различитих метода приликом израде докторске дисертације. У првом делу, докторска дисертација има аналитички карактер, јер су у систематизацији концепата одрживи развој, одрживи туризам, екотуризам и алтернативни туризам коришћени разноврсни извори домаће и иностране литературе, како би се објасниле особености наведених концепата. Такође, у наставку су приближени савремени географски информационални системи.

На основу доступне литературе, статистичких и других података, извршена је евалуација простора, односно свих његових сегмената: природне и антропогене особености, социо-демографска и насеобинска обележја, привредне делатности и сл. Како би се сагледале промене и интерпретирали подаци о демографским, насеобинским, климатолошким и привредним структурама коришћени су математичко-статистички, графички и картографски метод (ГИС). На тај начин је омогућена просторно-временска компарација појава и процеса. Графички метод је коришћен за указивање стања на терену.

Посебно место у докторској дисертацији заузима коришћење савремених анализе погодности, мултикритеријумске анализе одлучивања и гео-информационалних технологија. Анализа погодности заснована на GIS-MCDA примењена са циљем издвајања погодних локација за развој одрживог екотуризма у Срему. Приликом издвајања (пот)критеријума и у одређивању њихових тежинских коефицијената коришћен је аналитичко хијерархијски процес, као једна од метода мултикритеријумске анализе. Саставни део АХП-а представљају и експертски интервјуи који су спровођени у две итерације. ГИС је коришћен у креирању

појединачних рекласификованих слојева који су израђени за сваки од 11 поткритеријума, као и за добијање синтезне карте на основу тежинског преклапања. Такође, уз помоћ ГИС-а извршено је и поређење добијених резултата вредновања са CLСноменклатуром и креиране су тематске карте. У изради докторске дисертације коришћени су и следећи програми: ArcMap 10.8.1, Super Decision 8.1 и Microsoft Excel 365, верзија 2206. Сва добијена појединачна сазнања су интегрисана у јединствену целину применом индуктивног метода, синтезе и генерализације.

3.4. Примењивост остварених резултата

Докторска дисертација мср Јасне Мицић има и научно-истраживачки и апликативни значај. У научно-истраживачком смислу, истраживање може представљати основу за систематска туристичко-географска истраживања других регија у Србији. Детаљна евалуација простора на основу прегледа литературе и теренског истраживања могу представљати оквир будућим истраживањима. Додатно примена анализе погодности земљишта показала се као адекватан метод за у утврђивање потенцијала за развој одрживог екотуризма, у складу са потенцијалима и ограничењима које носе особености неког простора. Креирање модела за евалуацију локација погодних за развој екотуризма на подручју Срема је покушај доприноса како методологији валоризације простора у туризмолешким истраживањима у Србији, тако и пракси планирања развоја туризма.

Апликативни значај се огледа у томе да методологија примењена у изради ове докторске дисертације може помоћи у планирању одрживог развоја екотуризма, које неминовно укључује велики број стејхолдера, чиме процес постаје још сложенији. Уз коришћење АХП-а могућа је интеграција различитих циљева и преференција свих корисника простора, са циљем проналажења најоптималнијег развојног решења. Такође, увођење интегралног метода који подразумева примену аналитичких процедура у ГИС окружењу представља искорак у односу на устаљене методе валоризације простора за потребе туризма, јер пружа могућност валоризације простора на један објективнији начин, узимајући у обзир природне и антропогене особености простора.

Резултати приказани у докторској дисертацији могу послужити за израду различитих планских и других експертских докумената којима ће развој одрживог екотуризма бити усмераван. Може помоћи доносиоцима одлука, односно туристичке легислативе од локалног до националног нивоа, уз укљученост не само релевантних институција и јавних предузећа, већ и чланова локалне заједнице, експерата из академске заједнице и носилаца туристичке понуде у окружењу који представљају добре примере праксе. Примена стечених сазнања може допринети уравнотеженијем развоју округа, заштити ресурса на којима се развој и заснива, као и побољшању квалитета живота локалне заједнице.

3.5. Оцена достигнутих способности кандидата за самосталан научни рад

Детаљним прегледом докторске дисертације мср Јасне Мицић можемо констатовати да се ради о оригиналном научно-истраживачком раду који је спроведен и написан према стандардима које захтева оваква врста истраживања. Примењена методологија научног истраживања, анализирана и интерпретирана литература и подаци, приказани резултати и дискусија истих, као и изведене закључци говоре у прилог способности кандидаткиње за самосталан научно-истраживачки рад.

У свом досадашњем научно-истраживачком раду кандидаткиња је објавила 31 научни рад, који тематиком одговарају теми докторске дисертације. На основу до сада остварених научних резултата и успешне израде докторске дисертације, Комисија закључује да је кандидаткиња

мср Јасна Мицић показала потребну способност, знање и научну зрелост и да се може самостално бавити научно-истраживачким радом у области геонаука.

4. НАУЧНИ ДОПРИНОС

4.1. Приказ остварених научних доприноса

Резултати истраживања које је спровела мср Јасна Мицић представљају значајан допринос научној области геонаука, односно уже научне области туризмологије и заштите природе, а односе се на евалуацију простора за потребе развоја одрживог екотуризма потенцијалних или афирмисаних туристичких дестинација, а на примеру Сремског управног округа. Међу најважнијима се истичу следећи:

- Систематичном хронолошком анализом и интерпретацијом литературе и извора о концептима одрживости, одрживог туризма, екотуризма и алтернативног туризма дати су оквири и направљена је јасна дистинкција међу њима.
- Указано је на бројне примене савремених гео-информационих технологија и мултикритеријумских анализа у истраживању туризма, али и у пракси, које није довољно заступљено у области геонаука.
- Извршена је евалуација природне и антропогене компоненте кроз просторно-временску призму, на основу које је указано на запажене промене у простору (физичкогеографске, социо-економске, насеобинске).
- Добијен је увид у тренутно стање туристичке делатности у Срему, коришћењем података о туристичком промету и запослености у туризму.
- Креирањем модела на основу којег је извршена анализа погодности простора за потенцијални развој одрживог екотуризма добијен је инструмент који се може применити и у другим регијама.
- Постављена основна и помоћне хипотезе су тестиране у складу са дефинисаним предметом и циљем истраживања. Њима је потврђено да је туризам у Срему још увек у почетној фази развоја и да се тренутно развој одвија стихијски, без спровођења адекватних анализа. Даље, Срем поседује природне и антропогене потенцијале за развој одрживог туризма и да се адекватне локације могу утврдити применом анализе погодности која је заснована на примени GIS-MCDA. Резултати су указали да се погодни простори за развој одрживог екотуризма налазе у оквиру заштићених природних подручја и у њиховим заштитним зонама, док су детектовани и простори изван ових подручја који су такође погодни за одрживи екотуризам. У одређеним деловима Срема је потребно ревидирање начина коришћења земљишта у корист развоја екотуризма, која би допринела уравнотеженијем развоју који укључује и заштиту природе.
- Предложени екотуристички производи и будући правци истраживања представљају смернице за доносиоце одлука који управљају развојем туризма.
- Докторска дисертација је дала теоријско-методолошки и апликативни допринос у истраживању потенцијала за развој одрживог екотуризма.

4.2. Критичка анализа резултата истраживања

Докторска дисертација кандидаткиње мср Јасне Мицић дала је нови поглед на проучавање потенцијала за развој одрживог екотуризма, не само у оквиру геонаука, већ и уопштено посматрано проучавање туризма. Географска димензија туризма је деценијама била запостављена у Србији, јер су примат у проучавању туризма имале економске науке, у којима просторном аспекту, а посебно утицају на животну средину, није посвећивано довољно

пажње. Туризам као делатност која се развија у простору и укључује велики број стејкхолдера између којих постоје многобројне везе захтева мултидисциплинаран приступ којим се сагледавају различити аспекти ове делатности и њеног утицаја.

Резултати истраживања се огледају у дефинисању будућих сценарија развоја екотуризма у Срему. Такође, резултати проистекли из ове дисертације, могу олакшати избор локација за развој одрживог екотуризма, као и рационално коришћење природних и антропогених ресурса, што ће допринети очувању биолошке и културне разноврсности простора. Уз то, ова дисертација може послужити за евалуацију других подручја у Србији, али и као основа неким другим, комплекснијим студијама у будућности, које ће имати већи просторни обухват. Стога докторска дисертација је дала и теоријско-методолошки допринос, али има и апликативни значај.

5. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу увида у докторску дисертацију кандидаткиње мср Јасне Мицић под насловом „Евалуација природних и антропогених потенцијала Срема у функцији одрживог развоја екотуризма“, као и познавања њеног научно-истраживачког рада и остварених резултата, Комисија за преглед, оцену и одбрану докторске дисертације подноси следеће закључке и предлог.

Наведена докторска дисертација представља оригинално и вредно научно дело из области геонаука и уже научне области туризмологија. Урађена је у складу са темом прихваћеном од стране Наставно-научног већа Географског факултета у Београду и Већа научних области грађевинско-урбанистичких наука Универзитета у Београду. Према свом обиму и садржају, дисертација у потпуности задовољава стандарде и норме Упутства о облику и садржају докторске дисертације која се брани на Универзитету у Београду. Поглавља у докторској дисертацији су методолошки структурирана чинећи складну и повезану целину. Коришћена је обимна референтна литература и извори података који одговарају предмету истраживања и омогућавају стицање нових сазнања.

Са становишта методолошког, научног и стручног приступа, дисертација садржи све елементе савременог и оригиналног научно-истраживачког рада, што је и потврђено провером програмом iThenticate. Извештајем од 31.08.2022. године утврђено је подудараност текста које износи 5%. Овај степен подударности последица је цитата, личних имена, библиографских података о коришћеној литератури, односно општим места и података, што је у складу са чланом 9. Правилника.

Кандидаткиња је објавила 31 научни рад из области геонаука, са акцентом на туризмолошка истраживања. У складу са важећим правним актима (Статут Универзитета у Београду и Статут Географског факултета, Правилник о докторским студијама на Универзитету у Београду), кандидаткиња има и пет радова на SCI листи, чиме испуњава све законске услове за јавну одбрану докторске дисертације.

У складу са претходно наведеним ставовима, а на основу Закона о високом образовању и Статута Географског факултета – Универзитета у Београду, Комисија предлаже Наставно-научном већу Географског факултета да прихвати позитивну оцену докторске дисертације кандидата мср Јасне Мицић под насловом „Евалуација природних и антропогених потенцијала Срема у функцији одрживог развоја екотуризма“ и упути на коначно усвајање Већу научних области грађевинско-урбанистичких наука, јер су испуњени сви законски и стручни услови.

12.09.2022. године

Чланови комисије:

др Снежана Ђурђић, редовни професор
Универзитет у Београду – Географски факултет

др Добрица Јовичић, редовни професор
Универзитет у Београду – Географски факултет

др Сања Стојковић, редовни професор
Универзитет у Београду – Географски факултет

др Снежана Вујадиновић, редовни професор
Универзитет у Београду – Географски факултет

др Јована Бранков, научни сарадник
Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ